

جنگ روسیه علیه اوکراین در ایران دو قطبی تازه‌ای رقم زده است؛

افکار عمومی در مقابل روایت رسمی

طهمورت حسینی

بیش از ۱۰ روز از حمله نظامی روسیه به اوکراین می‌گذرد و در طول این مدت شاهد موضع‌گیری‌های مختلفی از سوی دولت‌ها و ملت‌ها بودیم. موضوعی که اکثراً به نفع اوکراین و در محکومیت اقدام روسیه بود. در ایران اما به خصوص در یکی دو روز آغازین جنگ موضوعی از سوی برخی مسئولان اتخاذ شد که در تضاد آشکار با موضع مردم در قبال این جنگ قرار داشت. هنوز هم داستان اوکراین محل مناقشه است.

شبیه‌سازی اوکراین و ایران در موضوع هسته‌ای غلط است
دکتر علی اصغر شعر دوست از کارشناسان علوم ارتباطات و دیپلمات سابق کشورمان معتقد است که اگر بخواهیم یک خط رسمی و تبلیغی در رسانه ایجاد کنیم و مردم آن را دنبال کنند، بی‌فایده است و تأثیری در افکار عمومی نخواهد داشت.

سفیر سابق کشورمان در تاجیکستان ذهنیت منفی مردم ایران نسبت به روسیه را یک باور قدیمی می‌داند و می‌گوید: «مردم ما از قدیم نسبت به روسیه یک ذهنیت منفی داشتند. در این میان مردم آذربایجان و شمال ایران با توجه به اینکه ماجرای اشغال و فجایع دوران اشغال را پشت سر گذاشته‌اند، ذهنیت منفی بیشتری نیز وجود دارد، به طوری که این موارد و اتفاقات رخ داده هنوز هم نقل محافل است.»

از همان روزهای آغاز جنگ، داستان تسلیم تسلیحات هسته‌ای اوکراین به ابرقدرت‌ها و پشتیبانی از نداشتن قدرت نظامی یکی از روایت‌های رسمی و حاکمیتی در ایران بود. شعر دوست اما این مقایسه را از اساس غلط می‌داند: «گاهی گفته می‌شود، که اوکراین اگر قدرت هسته‌ای اش را از دست نمی‌داد، این گونه در مواجهه با روسیه دست‌خالی نمی‌ماند و به این دلیل، ما باید در بحث هسته‌ای احتیاط‌تر عمل کنیم. این از نظر من شبیه‌سازی بسیار غلطی است. در اینکه ما باید قدرتمند باشیم تردیدی نیست؛ ما هیچگاه نگفتمیم که می‌خواهیم از انرژی هسته‌ای به عنوان سلاح استفاده کنیم. قطعاً باید قدرتمند باشیم اما مهمترین پایه‌های قدرت، قدرت اقتصادی و مرفه‌نگهداشتن مردم است. اگر ما ملتی راضی و مرفه داشته باشیم آن وقت می‌توانیم در منطقه هم به بزرگترین قدرت تبدیل شویم.»

تحلیل محتوای اظهارات مقامات ایرانی در جنگ اوکراین و روسیه، حرکت از سمت دفاع افراطی از روسیه تا تعادل در این زمینه را نشان می‌دهد. بسیاری بر این باورند که هم محاسبه مقامات ایران در پیروزی سریع روسیه اشتباه از آب در آمد و هم فشار افکار عمومی آنان را ملزم به تعدیل مواضع کرد. شعر دوست به رای‌ممتنع ایران در شورای عمومی سازمان ملل متحد به قطعنامه علیه روسیه اشاره می‌کند و می‌گوید: «در موضع‌گیری‌های مسئولان ایرانی با توجه به فشار افکار عمومی اعتدالی به وجود آمده است. افکار عمومی در هر کشوری اثرگذار است و طبیعتاً در کشور ما هم تأثیر خود را دارد.»

زینده نیست که رئیس‌جمهور یک کشور را دلقک بنامیم
سابقه هنری رئیس‌جمهور اوکراین از دیگر موضوعاتی بود که رسانه‌های حامی روسیه در روزهای اول جنگ بسیار به آن پرداختند و حتی از لفظ دلقک برای زلنسکی استفاده کردند. اما مهدی نوربخش، استاد روابط بین‌الملل معتقد است

که زلنسکی یک کم‌دین سیاسی بوده است: «بنا بر افرادی هستند که در مورد سیاست تحقیق می‌کنند و بعد خبرهای سیاسی را به صورت فکاهی درمی‌آورند، چیزی که در کشور ما منع شده است. زینده ما نیست که رئیس‌جمهور یک کشور را دلقک بنامیم. در حالی که همین رئیس‌جمهوری که ما آن را دلقک می‌نامیم حاضر شده در درون کشور بماند و دوشادوش مردم خود بجنگد و در مقابل روسیه قرار بگیرد.»

نوربخش بر این باور است که «وقتی به مردم دیگر کشورها و حق حاکمیت آنها در بیرون از مرزهای خود می‌رسیم باید دو نکته را لحاظ کنیم، اول اینکه با انصاف آنها برخورد کنیم و دوم اینکه با چارچوب‌های فرهنگی خودمان آن مردم را قضاوت و ارزیابی نکنیم.»

بسیاری از تحلیل‌گران تصرف قسمتی از خاک ایران توسط روسیه در قرن ۱۹ را مداخلاتی که در مورد انقلاب مشروطه از سوی روس‌ها انجام شد حمایت اتحاد شوروی از تجزیه طلبان در شمال غربی ایران،

رابطه ایران و شوروی هیچگاه چنین نگاهی وجود نداشته است حتی در دوره پهلوی هم چنین نگاهی وجود نداشته است که شاه برای گرفتن امتیاز از غربی‌ها به سمت شوروی متمایل شود. اما در چهار دهه اخیر نوعی تقابل میان گفت‌وگو رسمی و گفت‌وگو عمومی در مورد روسیه وجود دارد و ما گاهی می‌بینیم که یکی از دلایل خصومت با روسیه نقد چهاردهه سیاست خارجی جمهوری اسلامی نسبت به روسیه است.

دکتر حسینی سیاست‌های چهاردهه اخیر ایران را یکی دیگر از عوامل این بدبینی می‌داند و می‌گوید: «گفت‌وگو عمومی بدبینی نسبت به روسیه هم نتیجه یک دیدگاه تاریخی است. روابط ایران و روسیه هم توسط منتقدین داخلی و خارجی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران نقد می‌شود و ترکیبی از همه این مسائل باعث می‌شود افکار عمومی ما نسبت به روسیه نگاه بدبینانه داشته باشد.»

تجاوز به یک کشور در افکار عمومی مردم ایران قبیح است

سعید شریعتی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب نیز به حساسیت افکار عمومی ایرانیان نسبت به جنگ روسیه با اوکراین اشاره می‌کند و می‌گوید: «به‌طور طبیعی رهبران ایران به خاطر مسائلی که بین ایران و روسیه وجود دارد و چرخشی که نظام ایران به سمت شرق داشته است در ابتدا موضوع همدلانه‌ای با روسیه در رابطه با حمله به اوکراین داشتند. ولی طرف چند روز بر خورد مردم ایران و موضع نیمه‌رسمی طوری بود که بسیاری از مقامات هم هم‌راستا با مردم موضع معتدلی نسبت به این واقعه گرفتند.»

این فعال سیاسی تجاوز در افکار عمومی مردم ایران را امری قبیح می‌داند و بر این باور است که ایرانیان خود سال‌های سال قربانی تجاوز بوده‌اند و بعد از نادر شاه به این سوهر گز در جایگاه متجاوز قرار نگرفته‌اند و کشورگشایی نکرده‌اند و این موضوع نیز در رویکرد همدلانه مردم با کشوری که به آن تجاوز شده مؤثر است.

شریعتی می‌گوید: «خطا و قانون‌شکنی امری مجسوزی برای قانون‌شکنی کشور دیگری نیست. جنگ پیش‌دستانه به این شکل محکوم است. اینکه آمریکا به عراق و لیبی حمله پیش‌دستانه کرده است، مجسوزی برای پوتین و حمله روسیه نیست.»

به باور کارشناسان جامعه ناتوان

جنگ روسیه علیه اوکراین صحنه دیگری از قطبی‌سازی روایت‌ها و دیدگاه‌های افکار عمومی و قرائت رسمی در ایران است. واضح است که همیشه و در هر جامعه‌ای دو گانه‌هایی از این دست وجود دارد؛ اما زنگ خطر آنجایی به صدا درمی‌آید که در صد قابل توجهی از جامعه درگیر چنین تقابلی شوند

از کنش‌گری در عرصه‌ی سیاست داخلی، ناگزیر است که هر موضوعی را به صحنه‌ی نبرد نیابتی با روایت رسمی بدل کند. نتیجه‌ی محتوم چنین تقابلی، گذار گام به گام از منافع ملی و صرفاً نوعی لجبازی با ساختار رسمی است.

منافع ملی، قربانی دو قطبی

مهرداد جهانگیری، روزنامه‌نگار و پژوهشگر معتقد است که شکل‌گیری چنین دو گانه‌هایی سابقه‌ای طولانی در تاریخ معاصر ایران دارد. او می‌گوید: «برای مثال می‌توان به محبوبیت تأمل بر انگیز جمال عبدالناصر در میان گروهی از ایرانیان اشاره کرد. علی‌رغم ایران‌ستیزی مشهود ناصر، خصوصاً تلاش او برای جعل نام خلیج فارس، گروهی از مخالفان سلطنت پهلوی، تنها به دلیل تقابل او با شاه ایران، او را تحسین کرده و حتی با مرگش نیز عزادار شدند.»

این روزنامه‌نگار بر این باور است که «متأسفانه علیرغم گذر چند دهه، این وضعیت تغییر چندانی نکرده و گروهی از ایرانیان همچنان هر موضوعی را بدل به فرصتی برای نشان دادن مخالفت خود با حکومت می‌کنند. در مقابل نیز، حامیان حکومت که در تمام این سال‌ها، دلیل اصلی خود برای تقابل با آمریکا را مخالفت با خوی اشغالگری دولت این کشور می‌دانند، آشکار و نهان به تحسین پوتین و اقدام او پرداخته‌اند.»

جنگ روسیه علیه اوکراین صحنه دیگری از قطبی‌سازی روایت‌ها و قرائت رسمی در ایران است. واضح است که همیشه و در هر جامعه‌ای دو گانه‌هایی از این دست وجود دارد؛ اما زنگ خطر آنجایی به صدا درمی‌آید که در صد قابل توجهی از جامعه درگیر چنین تقابلی شوند.

و تعامل جدید آقای گروسی تلاش کنند برنامه توسعه‌اتمی ایران سرعت باید به ویژه که ایران برای فعالیت هسته‌ای خود برنامه بلندمدت دارد. وی تأکید کرد: «آژانس باید از ظرفیت و تکالیف قانونی خود برای کمک به توسعه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران استفاده کند و امیدواریم روند همکاری طبیعی و به دور از سیاسی‌کاری باشد.

وی در پاسخ به سوالاتی درباره تهدیدات رژیم صهیونیستی علیه برنامه هسته‌ای ایران گفت: رژیم جعلی اسرائیل مرتب ایران را تهدید می‌کند و تاکنون نتیجه نگرفته و در آینده هم نخواهد گرفت.

رئیس سازمان انرژی اتمی اظهار کرد: موارد ادعایی باید برای همیشه بسته شود و بیش از این مزاحمت برای مردم ایران ایجاد نکند. بر اساس توافقی که بین ما و آژانس حاصل شده و امروز بیانیه‌ای صادر می‌شود تا خرداد این را انجام می‌دهیم و اگر کسی مزاحمتی بر راه ما ایجاد کند اختیار داریم از ابزار خود استفاده کنیم.

اسلامی پس از دیدار با مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز گفت: مسائلی باقی مانده که در سفرهای گذشته ایشان و در وین گفت‌وگو شده بود را مرور و جمع‌بندی کردیم.

راستای استفاده از انرژی هسته‌ای استفاده کنند. گروسی درباره تهدیدات اسرائیل نسبت به تاسیسات هسته‌ای ایران حتی اگر توافق حاصل نشود؟ گفت: تمرکز آژانس بر روی

مبادله مدارک بین ایران و آژانس تا خرداد انجام می‌شود

رئیس سازمان انرژی اتمی در نشست خبری با رافائل گروسی گفت: قرار شد مبادله مدارک که باید بین آژانس و ایران شود حداکثر تا خرداد ماه انجام و برای روز «باز اجرا» که از مفروضات مذاکرات وین است اینها حل و فصل شود و همان طور که در ۲۰۱۵ تصمیم‌گیری شده بود این مسایل هم بسته شوند.

محمداسلامی ادامه داد: مهم برای ما این است و تأکید ما این است که مسایل در روال طبیعی و در چارچوب مقررات انجام شود و لایه‌گری سیاسی در این مساله شاهد نباشیم و در یک مسیر حرفه‌ای باشد. وی گفت: امیدواریم این نفوذهایی که بر سر راه کشور ما ایجاد کردند و نمونه بارزش اقدامات تروریستی و ترور دانشمندان هسته‌ای بوده است را دیگر شاهد نباشیم. امیدواریم در رفتار

خبر

گروسی:

بدون تفاهم ایران و آژانس توافق در مورد برجام ممکن نیست

مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمیدر کنفرانس خبری مشترک با محمد اسلامی گفت: بر کسی پوشیده نیست الان مذاکرات مرتبط در باره احتمال بازگشت ایران و کشورهای دیگر به برجام در جریان است و با توجه به اینکه مذاکرات ما موازی آن است این دو روند به هم متصل و وابسته است. در صورتی که ایران و آژانس درباره این مسایل پادمانی تفاهم نداشته باشند تصور اینکه یک توافق جامع مثل برجام محقق شود وجود ندارد.

به گزارش ایسنا، رافائل گروسی افزود: این مساله از چند جهت مهم است؛ چند موضوع خاص باقی مانده است که باید شفاف‌سازی می‌کردیم و هر دو طرف هم تلاش کردند اما تا پیش از این موفقیتی در این زمینه نداشتیم. وی ادامه داد: برای حرکت سریع به سمت آینده و همکاری میسان دو طرف باید به آینده نگاه کنیم تا جامعه ایران از رفاه و پیشرفت در

روسیه در برجام از آمریکا تضمین کتبی خواست

وزیر امور خارجه روسیه در اظهاراتی درباره تحریم‌های اعمال شده آمریکا علیه مسکو در پی حمله به اوکراین، گفت: ما تضمینی می‌خواهیم که این تحریم‌ها به هیچ وجه روابط تجاری-اقتصادی و سرمایه‌گذاری مقرر در برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. به گزارش ایسنا، سرگئی لاوروف ادامه داد: ما خواستار تضمینی کتبی شده‌ایم که روند فعلی آغاز شده توسط آمریکا به هیچ وجه به حق مابرای تجارت، همکاری اقتصادی و سرمایه‌گذاری و همکاری نظامی - فنی آزاد و کامل با این کشور اسلامی ایران آسیبی وارد نکند. وزیر امور خارجه روسیه همچنین گفت، طبق توافق هسته‌ای، روسیه و چین مجاز خواهند بود طبق مقررات عدم اشاعه تسلیحات هسته‌ای، به ایران در پیش‌برد برنامه هسته‌ای غیرنظامی اش کمک کنند و تحریم‌هایی بر این پروژه‌ها نخواهند داشت.

رونمایی از اولین شهر پهبادی سپاه در زیر زمین

دو پایگاه موشکی و پهبادی نیروی هوافضای سپاه پاسداران در پروژ رونمایی و وارد چرخه عملیاتی شدند. به گزارش ایلنا، این پایگاه‌های تونلی که در دل کوه‌های مرتفع ساخته شده، محل نگهداری سامانه‌های موشکی زمین به زمین با تجهیزات پیشرفته و نیز پهپادهای تهاجمی نفوذپذیر در شبکه‌های راداری و پدافندی دشمن است. این برای اولین بار است که نیروی هوافضای سپاه پاسداران از یک پایگاه زیرزمینی پهبادی رونمایی می‌کند.

سفیر باکودر تهران تشریح کرد آخرین وضعیت همکاری های ایران و آذربایجان

سفیر جمهوری آذربایجان در تهران با تشریح وضعیت اجرای تفاهم نامه سوآب گازی میان ایران، ترکمنستان و آذربایجان گفت: همان‌طور که مستحضر هستید این تفاهم نامه در شفق آباد به امضا رسید و اولین تفاهم نامه جدیدی است که ما با دولت جدید ایران امضا کردیم. وی خاطر نشان کرد: از ابتدای ماه ژانویه امسال این پروژه شروع شده و همکاری هادر جهت مثبت در حال تداوم است.

به گزارش ایسنا علی‌زاده درباره آخرین وضعیت اجرای تفاهم‌نامه سوآب‌گازی میان ایران، ترکمنستان و آذربایجان گفت: همان‌طور که مستحضر هستید این تفاهم‌نامه در شفق آباد به امضا رسید و اولین تفاهم نامه جدیدی است که ما با دولت جدید ایران امضا کردیم. وی خاطر نشان کرد: از ابتدای ماه ژانویه امسال این پروژه شروع شده و همکاری هادر جهت مثبت در حال تداوم است.

ملک سازمانی رحمانی فضلی در اختیار وزارت کشور است

پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت کشور پیرو انتشار مطالبی در باره ملک سازمانی وزیر کشور سابق اعلام کرد که ملک مذکور در اختیار وزارت کشور قرار گرفته و به این وزارتخانه تحویل داده شده است. در روزهای گذشته اخباری در رسانه‌ها مبنی بر امتناع وزیر کشور سابق از تحویل ملک سازمانی خود منتشر شده بود.

کریمی قدوسی: در آستانه تسلیم آمریکا و اروپا هستیم

یک عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی گفت که تا این لحظه خطوط قرمز در مذاکرات وین کاملاً حفظ شده و در آستانه تسلیم آمریکواروپا هستیم.

به گزارش ایسنا، جواد کریمی قدوسی در مطلبی در صفحه توئیتر خود با اشاره به مذاکرات وین نوشت: «در موضوع مذاکرات وین با هدف لغو تحریم‌ها باید توجه داشت که امروز نه آقای ریبری، آقای روحانی است و نه آقای امیر عبداللهیان، آقای ظریف و نه آقای باقری، آقای عراقچی و نه آقای قالیباف، آقای لاریجانی است و تا این لحظه نیز خطوط قرمز کاملاً حفظ شده و در آستانه تسلیم آمریکواروپا هستیم.»

سخنگوی کمیسیون امنیت ملی مجلس: توافق خوب دست یافتنی است

سخنگوی کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس با تأکید بر اینکه در مراحل پایانی مذاکرات دست‌بالا ایران است گفت که توافق خوب دست‌یافتنی است.

به گزارش ایسنا، محمود عباس‌زاده مشکینی در توئیتر نوشت: «جنگ روانی غربی‌ها صالت ندارد. در مراحل پایانی مذاکرات دست‌بالا ایران است. غرب به توافق بیشتر نیاز ندارد تا ایران. در مسئله اوکراین جنگ را به ضرر دنیا می‌دانیم و مذاکره را ترجیح می‌دهیم لیکن صحنه موازنه را به نفع توافق در وین پیش می‌برد. توافق خوب دست‌یافتنی است.»